

Institut za povrtne kulture „Marica“ - 95 godina znanosti i prakse

Автор(и): ИЗК "Марица" – Пловдив

Дата: 01.04.2025 Брой: 4/2025

95 godina – zajedno u proizvodnji povrća

Institut za povrtarstvo Marica osnovan je 1. travnja 1930. godine naredbom ministra poljoprivrede i državne imovine kao Pokusna poljoprivredna stanica za povrtarske kulture, rižu, krmno bilje i tekstilne kulture te navodnjavanje, na državnom zemljištu od oko 3600 dekara. Godine 1956. već je djelovao kao sektorski institut za povrtarske kulture i uključivao je pokusne stanice u Gornjoj Orijahovici, Sandanskom i Negovanu – regija Sofija.

Danas je Institut samostalna jedinica, bez pokusnih stanica koje su mu bile pridružene. To je jedini institut za povrtarske kulture u Bugarskoj. Upravo je ovdje započela ciljana znanstvena djelatnost s prevladavajućim istraživanjima na području povrtarskih kultura. Po prvi put u našoj zemlji provedeni su istraživački radovi na prikupljanju, sistematizaciji i očuvanju vrijednih vrsta, pristupa i sorti povrća. Također se koristi i bogato iskustvo majstora vrtlara, poznatih daleko izvan granica Bugarske.

Neki istaknuti bugarski znanstvenici koji su kraće ili duže vrijeme radili na Institutu (Hr. Daskalov, P. Popov, Ž. Žečeva, At. Mihov, St. Hristov, M. Jordanov, E. Elenkov, B. Kumanov, E. Loginova, D. Bahariev i drugi) ostavili su trajan pečat na razvoj znanosti u našoj zemlji i pridonijeli svjetskoj znanosti.

Tijekom svih godina od osnutka do danas, VCRI "Marica" ima sveobuhvatan karakter u pogledu znanstvenih istraživanja u području proizvodnje povrća. Usko je povezan s problemima ove podgrane, pružajući potporu uzgajivačima novim, visokoprinosnim i kvalitetnim sortama, novim tehnologijama i tehnološkim rješenjima za uzgoj usjeva i proizvodnju sjemena.

Glavni udio zauzimaju radovi na oplemenjivanju i održavanju sorti, uglavnom na rajčici, paprici, krumpiru, krastavcu, luku, kupusu, zelenom grašku i vrtnom grahu. Primjenjuju se i klasične metode (selekcija, međuvrsna hibridizacija, međusortna hibridizacija, inbriding, povratno križanje itd.) i novije *in vitro* metode – embriogeneza, androgeneza itd. Također se provode radovi metodom heterozisa, koju je na Institutu razvio akad. Hr. Daskalov, a koja je od iznimnog interesa za globalnu znanstvenu zajednicu. Glavni fokus znanstvenih istraživanja je razvoj visokoprinosnih, kvalitetnih sorti povrtarskih kultura s poboljšanom prilagodljivošću i otpornošću na biotičke i abiotičke čimbenike.

U području tehnologija rješavaju se pitanja koja se tiču plodoreda, obrade tla, ishrane biljaka na temelju agrokemijske analize, navodnjavanja, sustava alternativne i organske poljoprivrede, mehanizacije i digitalizacije radnih procesa, ekološki prihvatljivih sustava zaštite bilja itd., čime se osigurava održiv i konkurentan razvoj proizvodnje povrća.

Trenutačno su glavna područja istraživačkih projekata genetsko-oplemenjivačke, imunogenetske i biotehnološke studije povezane s oplemenjivanjem i održavanjem sorti povrtarskih kultura. U tehnološkim projektima prednost se daje istraživanjima usmjerenim na produljenje razdoblja opskrbe domaćeg tržišta svježim povrćem; organskoj proizvodnji biljnih proizvoda i integriranim sustavima zaštite bilja za proizvodnju sigurne hrane i očuvanje ekosustava.

Na Institutu radi 29 istraživača, od kojih su profesori – 3, izvanredni profesori – 10, glavni asistenti – 11 i asistenti – 5. Dvadeset i sedam istraživača posjeduje obrazovno-znanstveni stupanj "doktor". Istraživački tim Instituta radi na nacionalnim i međunarodnim projektima. Sudjeluje u i organizira različite forume: konferencije, simpozije, seminare, predavanja, dane otvorenih vrata itd. Obrazuje studente, stručnjake i poljoprivrednike u području proizvodnje povrća.

Važna faza u razvoju Instituta je njegovo sudjelovanje u uspješnim projektima koje financira Fond za znanost pri Ministarstvu obrazovanja i znanosti, kao i onima financiranim u okviru europskih okvirnih programa – FP 6, FP 7, Horizon 2020 i Digitalna Europa. Uz pomoć tih sredstava izgrađena je moderna laboratorijska infrastruktura koja zadovoljava zahtjeve Europskog istraživačkog prostora, modernizirani su vegetacijski objekti i fitotronske komore, te su izgrađene komore za kratkotrajno skladištenje sjemena na 4⁰C. Značajan dio osoblja specijalizirao se na vodećim europskim sveučilištima i institutima. U okviru EU programa "Erasmus+" unapređuju se kvalifikacije stručnjaka Instituta.

Strukturno, znanstvena djelatnost koncentrirana je u dva znanstvena odjela – "Oplemenjivanje" i "Tehnologije u proizvodnji povrća". Za potporu istraživačkoj djelatnosti na Institutu, osnovano je i funkcionira osam moderno opremljenih laboratorija:

- Kulture tkiva;
- Kontrola kvalitete;
- Imunitet na virusne bolesti;
- Fiziologija;
- Citologija;
- Molekularna biologija;
- Fitopatologija i entomologija;
- Agrokemija.

U laboratorijima se analize provode ne samo u znanstvene svrhe, već i za proizvođače. Na temelju dobivenih rezultata daju se preporuke u vezi s režimima ishrane i praksama zaštite bilja koje je potrebno primijeniti na odgovarajuće povrtarske kulture. Na Institutu se, u stvarnom okruženju, mogu vidjeti nove sorte, tehnologije i mogućnosti uzgoja povrća kako na otvorenom tako i u staklenicima.

**Institut za povrtarske kulture
“Marica” – 95 godina**

